

T.C.
YENİŞEHİR KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-93181423-405.01-89510204
Konu : Ortaöğretim Seçmeli Ders
Öğretim Programları

13.11.2023

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 08.11.2023 tarihli ve 89249444 sayılı yazısı.

2023-2024 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanacak olan seçmeli derslere ilişkin Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce hazırlanan seçmeli ders öğretim programlarının "Talim ve Terbiye Kurulu Kararı" ile onaylandığı ve 2023-2024 eğitim öğretim yılından itibaren ekte yer alan programların Bakanlığımıza bağlı ortaöğretim kurumlarında seçmeli ders kapsamında uygulanacağı ilgi yazı ile bildirilmiştir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Mehmet Salih ÖZGÜN
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek : İlgi yazı ve ekleri (4 sayfa)

Dağıtım:

- Özel Okul Müdürlüklerine
- Bilgi İşlem ve Eğitim Teknolojileri Şube Müdürlüğüne

Adres : Güvenciler Mahallesi 118/A Yenişehir

Telefon No : 0 (324) 325 43 25

E-Posta: yenisehir33_ozelogretim@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Uğur YILMAZ/Şef- Yusuf Can ŞİMŞEK

Unvan : Memur

İnternet Adresi: [yenisehir33.meb.gov.tr](https://www.yenisehir33.meb.gov.tr)

Faks:3243254327

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 707b-a68c-3a41-ab2e-ae0f kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-47955063-405.01-89249444
Konu : Ortaöğretim Seçmeli Ders
Öğretim Programları

08.11.2023

..... KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

İlgi : Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünün 06.11.2023 tarihli ve 89025460 sayılı yazısı.

2023-2024 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanacak olan seçmeli derslere ilişkin Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce hazırlanan seçmeli ders öğretim programlarının Talim ve Terbiye Kurulu Kararı ile onaylandığı ilgi yazı ile bildirilmiştir.

Buna göre 2023-2024 eğitim öğretim yılından itibaren ekte yer alan programların Bakanlığımıza bağlı ortaöğretim kurumlarında seçmeli ders kapsamında uygulanacağı konusunda ilçenizde faaliyet gösteren özel okulların bilgilendirilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Fazilet DURMUŞ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: İlgi Yazı ve Ekleri

Dağıtım:
9 İlçe Kaymakamlığına
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Dumlupınar Mah. GMK Bulv. Yenişehir/MERSİN

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Şef: İbrahim KAPLAN Memur: Fırat DOĞAN

Telefon No : 0 (324) 329 14 81

Unvan : Memur

E-Posta: ozelogretim33@meb.gov.tr

İnternet Adresi: <http://mersin.meb.gov.tr>

Faks:3243273518

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden **dfffa-ba13-32b6-985e-3665** kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Sayı	94	Konu: Adabımuâşeret Dersi Öğretim Programı
Tarih	30/10/2023	
Kurulda Görüşülme Tarihleri	16/10/2023	
Önceki Kararın Tarih ve Sayısı		

Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 06.10.2023 tarihli ve E-21658195-101.02-86427534 sayılı yazısı üzerine Kurulumuzda görüşülen Adabımuâşeret Dersi Öğretim Programı'nın ekli örneğine göre uygulanması hususunu uygun görüşle arz ederiz.

Prof. Dr. Ünsal UMDU TOPSAKAL
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Mustafa Muharrem TÜFEKÇİ
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Prof. Dr. Mehmet TAŞPINAR
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Levent YAZICI
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Mehmet Nezir GÜL
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Fatih KIRATLI
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Prof. Dr. Selahattin ARSLAN
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Mehmet Baki ÖZTÜRK
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Dr. Mehmet GÜNDÜZ
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Doç. Dr. Hüseyin KORKUT
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Prof. Dr. Cihad DEMİRLİ
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı

UYGUNDUR
.../.../2023

Yusuf TEKİN
Millî Eğitim Bakanı

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : E-21658195-101.02-86427534

06.10.2023

Konu : Taslak Öğretim Programları

TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞINA

Bakanlığımıza bağlı ortaöğretim okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim-araç ve gereçlerini hazırlamak ve hazırlatmak görevi 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Müdürlüğümüze verilmiştir.

Talim ve Terbiye Kurulunun 24.08.2023 tarihli ve 37 sayılı kararı ile kabul edilen Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgeleri ile 24.08.2023 tarihli ve 38 sayılı kararı ile kabul edilen Özel Program Uygulayan Fen Lisesi Haftalık Ders Çizelgelerinin seçmeli dersler kısmına eklenen derslerin öğretim programları ekte gönderilmiştir.

Ekte gönderilen taslak öğretim programlarının 2024-2025 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere kurul kararına bağlanması hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Halil İbrahim TOPÇU
Ortaöğretim Genel Müdürü

Ek: Taslak Öğretim Programları (7 Ders)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : MEB Eğitim Kampüsü Beşevler H Blok Kat:2
Yenimahalle/ANKARA
Telefon No : (0312)413 15 07
E-Posta: ogm_program@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Öğretim Prog. ve Ders Kit. Daire Bşk.

Faks: (0312) 413 31 14

İnternet Adresi: www.meb.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 33de-b931-3232-bcdf-9dfd kodu ile teyit edilebilir.

ORTAÖĞRETİM
ADABIMUAŞERET DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

2023

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	4
1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	4
1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	5
1.2.1. DEĞERLERİMİZ	5
1.2.2. YETKİNLİKLER	5
1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
1.5. SONUÇ	8
2. ADABIMUAŞERET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI	9
2.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI.....	9
2.2. ALAN BECERİLERİ	10
2.3. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR.....	12
2.4. ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU.....	13
2.5. KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI	13
3. ADABIMUAŞERET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	14
3.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	14
3.2. ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	15

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim; bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Belirtilen amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarında yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar ilgili disiplinlere göre hazırlanmıştır ve güncel, geçerli, eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişki kurulabilecek nitelikler taşımaktadır. Bu kazanımlar ve bunların sınırlarını belirleyen açıklamalar, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde öz güven ve öz disipline sahip; gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış; edinimlerini etkin bir şekilde kullanan ve sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'*nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'*nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak.

1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerler ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz, toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın toplum hayatına ve insanlığın ortak kültürüne katılmasını ve katkıda bulunmasını sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerler ile yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirilerek güncellenir, yenilenir.

1.2.1. DEĞERLERİMİZ

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimseyen ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek eğitim sisteminin asli görevidir. Eğitim sistemi; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. Eğitim programı; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: *adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik*. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.2.2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*'nde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ'de sekiz anahtar yetkinlik belirlenmekte ve bunlar aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. OKUMA YAZMA YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, diğer kişiler ile uygun ve yaratıcı bir yolla etkili iletişim ve bağlantı kurma yeteneğini ifade eder. Bireyler, çeşitli durumlarda sözlü ve yazılı iletişim kurma, izleme ve kendi iletişimlerini durumun gerekliliklerine uyarlama becerilerine sahip olmalıdır.

Bu yetkinlik ayrıca farklı kaynak türlerini ayırt etme ve kullanma, bilgiyi araştırma, toplama ve işleme, aygıtları kullanma, sözlü ve yazılı görüşlerini bağlama uygun olarak ikna edici bir şekilde düzenleme ve ifade etme becerilerini de içerir.

2. BİRDEN ÇOK DİLİ KULLANMA YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, farklı dilleri iletişim için uygun ve etkili olarak kullanma becerisini tarif eder. Dil yetkinlikleri, tarihî boyutu ve kültürler arası yetkinlikleri bütünleştirmektedir. Farklı diller ve iletişim araçları arasında geçiş yapma yeteneğine dayanır. Bireyin ihtiyaçlarına bağlı olarak farklı dillerde, farklı yeterlilik seviyelerinde sözlü mesajları anlama, sohbeti başlatma, sürdürme ve bitirme ile metinleri okuma, anlama ve yazma yeteneklerinden oluşur. Bireyler araçları uygun şekilde kullanabilmeli ve dilleri özgün, yaygın ve serbest olarak hayatı boyunca öğrenebilmelidir.

3. MATEMATİKSEL YETKİNLİK VE BİLİM, TEKNOLOJİ, MÜHENDİSLİKTE YETKİNLİK

a. Matematiksel yetkinlik: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen sürece, faaliyete ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma becerisi ve isteğini içermektedir.

b. Bilimde yetkinlik: Bilimdeki yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığı ve metodolojiden yararlanma becerisi ve isteğine atıfta bulunmaktadır. Teknoloji ve mühendislikteki yetkinlik, insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim, teknoloji ve mühendislikteki yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4. DİJİTAL YETKİNLİK

Bu yetkinlik öğrenme, çalışma ve topluma katılım için dijital teknolojileri güvenli, eleştirel, bilinçli kullanmayı ve bu teknolojilerle yakından ilgilenmeyi kapsamaktadır. Bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim ve iş birliği, medya becerileri, dijital içerik oluşturma (programlama dâhil), güvenlik (dijital refah ve siber güvenlikle ilgili yetkinlikler dâhil), fikrî mülkiyetle ilgili sorular, problem çözme ve eleştirel düşünmeyi içerir.

5. KİŞİSEL, SOSYAL VE ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik kendini yansıtmaya, zaman ve bilgiyi etkin bir şekilde yönetme, başkalarıyla yapıcı bir şekilde çalışma, esnek kalma ve kendi öğrenme ve kariyerini yönetme yeteneğidir. Belirsizlik ve karmaşıklıkla başa çıkabilmeyi, öğrenmeyi, fiziksel ve duygusal refahını desteklemeyi, fiziksel ve zihinsel sağlığını korumayı ve sağlık bilincine sahip, geleceğe yönelik bir yaşam sürmeyi, kapsayıcı ve destekleyici ortamda çatışmaya anlayış gösterme ve çatışmayı yönetme yeteneğini içerir.

6. VATANDAŞLIK YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik sosyal, ekonomik, yasal ve politik kavram ve yapıların yanı sıra küresel gelişmeler ve sürdürülebilirlik anlayışına dayalı olarak sorumlu vatandaş bilinciyle hareket etme, sivil ve sosyal hayata tam olarak katılma yeteneğidir.

7. GİRİŞİMCİLİK YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, fırsatlar ve fikirler üzerinde hareket etme ve bunları başkaları için değerlere dönüştürme kapasitesi anlamına gelir. Yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme, inisiyatif alma ve sebat etme, kültürel, sosyal veya finansal değeri olan projeleri planlamak ve yürütmek için iş birliği ile çalışabilme yeteneği üzerine kuruludur.

8. KÜLTÜREL FARKINDALIK VE İFADE YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik düşünce ve anlamların farklı kültürlerde, çeşitli sanatsal ve diğer kültürel formlarda nasıl yaratıcı bir şekilde ifade edildiğinin ve aktarıldığının anlaşılmasını ve saygı duyulmasını kapsamaktadır. Kendi düşünceleri ile toplumdaki rolüne ve yerine dair hislerini çeşitli ortamlarda ve farklı yollarla anlama, geliştirme ve ifade etme sürecine dâhil olmayı içerir.

1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Hiçbir insan bir başkasının birebir aynısı değildir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart olması” insanın doğasına terstir. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkelere aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlanmalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil, izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genelgeçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla ölçme ve değerlendirme çalışmalarında sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında her yaş döneminde bireylerin gelişim özellikleri dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar bunu olabildiğince göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele veya somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardıllığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireyler arası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin, gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir.

1.5. SONUÇ

21. yüzyıldaki sosyal, ekonomik, siyasi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak ihtiyaç duyulan öğrenen niteliklerine ilişkin beklentiler de değişmiştir. Beklentilere cevap vermeye yönelik yeni dersler ihdas edilmiş ve öğretim programları beklentileri karşılayacak nitelikte zenginleştirilmiştir.

Öğrenenler yaşamlarında başarılı olabilmek için gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumlara sahip olmalı ve hızla üretilen bilgi yığınları arasından gerekli ve doğru bilgiyi seçebilmelidir. Seçilen bilgileri analiz edip değerlendirerek elde etmeleri, elde ettikleri bilgiyi günlük yaşamlarında kullanabilmeleri için temel becerileri (genel ve alan becerileri) kazanarak yetkinlik sahibi olmaları önem arz etmektedir. Bu amaçla, istenen yetkinliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek nitelikte hazırlanan öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan; bilgi, beceri, değer ve tutum kazandırma hedefli; sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır.

ADABIMUAŞERET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI

2.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI

Dünyaya geldiği andan itibaren çevreyle etkileşime giren birey bu etkileşim sonucu çeşitli tutum, davranış ve değerler edinerek sosyalleşir. Bireyin sosyal uyumu ile toplumsal huzur ortamı arasında sıkı bir ilişki vardır. Toplumsal huzurun sağlanması, toplum tarafından kabul edilen ve kaynağını değerler, ahlak, kültür gibi farklı olgulardan alan davranışların edinilmesi ile mümkündür. Sosyal bir varlık olan insanın tutum ve davranışlarında zarafet, nezaket ve görgü kurallarını içinde barındıran adabımuaşerete uyması toplum sağlığı açısından son derece önemlidir. Günümüzde adabımuaşeret öğretiminin aile sorumluluğunda olduğu, çocukların adabımuaşereti aile ortamında ve sosyal öğrenme ile edindiği bilinmektedir. Ancak dünyada yaşanan hızlı gelişmeler, toplum ve aile yapısının dönüşümü, aile üyelerinin iş hayatına dair artan sorumlulukları adabımuaşeretin bir disiplin olarak ele alınmasını ve beraberinde adabımuaşeret ile ilgili bir öğretim programının hazırlanmasını gerekli kılmıştır.

Adabımuaşeret Dersi Öğretim Programı Türk kültürü ve toplumsal gelişmeler göz önünde bulundurularak görgü ve nezaket kurallarının geniş bir bakış açısıyla ele alınmasını sağlayacak biçimde uygulamaya dönük hazırlanmıştır. Program ile millî ve manevi değerlerini özümseyerek tutum ve davranışlarını bu istikamette şekillendiren; insanlar arasında karşılıklı sevgi, saygı ve toplumsal huzurun sağlanması amacıyla insan ilişkilerini düzenleyen kuralları hayatına uygulayan; adabımuaşereti gelecek nesillere de aktararak kültür aracılığı yapacak bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan Adabımuaşeret Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin

1. Toplumsal açıdan adabımuaşeretin yeri ve önemini fark etmeleri,
2. Adabımuaşeretin Türk kültüründeki tarihsel süreci hakkında bilgi sahibi olmaları,
3. Medeniyetimizin temel değerlerini kavramaları, benimsemeleri ve bunları davranışlarına yansıtmaları,
4. Geçmiş ve bugün arasında bağ kurarak millî birlik ve beraberlik bilinci kazanmaları,
5. Farklı kültürlerdeki adabımuaşerete saygı göstermeleri,
6. Kişisel yaşamlarında adabımuaşerete uymaya özen göstermeleri,
7. Aile içinde adabımuaşerete uygun davranış sergilemeleri,
8. Toplum içinde adabımuaşeretin gereklerine uygun davranmaları,
9. Toplumsal konularda sorumluluk almaları,
10. İletişimde, teknoloji ve sosyal medya kullanımında adabımuaşerete uygun davranmaları,
11. Doğal kaynakların kullanımı ve çevrenin korunmasında duyarlı olmaları,
12. İş ve meslek hayatında adabımuaşeretle ilgili farkındalık geliştirmeleri

amaçlanmıştır.

2.2. ALAN BECERİLERİ

Adabımuaşeret Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilere kazandırılmak istenen alan becerileri şunlardır:

Şema 1: Alan Becerileri

Kültür Okuryazarlığı Becerisi

Bireyin kendi kültürünün ve diğer kültürlerin farkına varması, onları tanınması, kültürel normlara ve düşüncelere uygun davranış geliştirmesi, empatik bir yaklaşım ile değerlendirmelerde bulunması için sahip olması gereken bilgi, tutum, anlayış ve becerilerdir. Kültür okuryazarlığı becerisinin göstergeleri şunlardır:

- Tarihsel süreçte kendi kültüründe meydana gelen değişimleri araştırır.
- Kültürel bağlarının toplumsal birliğin oluşmasındaki yerini analiz eder.
- Ülkesinde farklı kültürlerden insanlarla bir arada yaşadığını fark eder.
- Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla kendi ülkesindeki kültürel unsurları karşılaştırır.

Eleştirel Sosyolojik Düşünme Becerisi

Eleştirel sosyolojik perspektif, sosyal yapıya dair geniş ve açık bir düşünsel bakış açısı sunar. Bu bağlamda öğrencilerin toplumsal konularda eleştirel düşünme becerisini kazanmalarına kılavuzluk etmek, onların kişisel gerçekliği geniş çaplı toplumsal gerçeklikle bağlantılı olarak anlamalarına yardımcı olmak beceri eğitimi açısından önem arz etmektedir. Eleştirel sosyolojik düşünmenin alana özgü bütünleşik becerileri: çözümleme, sorgulama, sentezleme ve eleştirel düşünmedir. Eleştirel sosyolojik düşünme becerisinin göstergeleri şunlardır:

- Sosyal ipuçlarını fark eder.
- Kendi kültürünü tanıır.
- Kültürel farklılıkların bilincinde olur.
- Farklı sosyal yapı ve kültürlere saygı duyar.

İletişim Becerisi

Duygu, düşünce veya bilgilerin sözlü ya da sözsüz olarak başkalarına iletilmesini ifade eder. İletişim becerisinin göstergeleri şunlardır:

- *Başkaları konuşurken yanıt vermeden önce onların sözlerini bitirmelerini bekler.*
- *Sağlanan etkin dinlemenin iletişime katkısını değerlendirir.*
- *Sözsüz mesajları (duraksama, sesteki duygusal ton, yüz ifadeleri, beden dili, beden yönelimi, seçilen kıyafetler, esnemek vb.) iletir ve algılar.*
- *İletişim kurulan kişi ya da kişilerle arasındaki fiziksel mesafeyi ayarlar.*

Sosyal Farkındalık Becerisi

Sosyal farkındalık becerisi, bireyin sosyokültürel çevresini tanıması ve bu çevrenin önemini kavramasını sağlayan bir sosyal yaşam becerisidir. Sosyal farkındalık becerisinin göstergeleri şunlardır:

- *Okul, ev ve diğer sosyal bağlamlardaki kurallar arasındaki farkları ayırt eder.*
- *Çeşitli sosyal bağlamlardaki farklı normları tanımlar.*
- *Toplumsal normların toplum üzerindeki etkisini anlar.*
- *Sosyal yaşam sürecinde başkalarına yardım etmenin önemini fark eder.*
- *Topluma katkıda bulunmak için çabalar.*

Dijital Okuryazarlık Becerisi

Dijital okuryazarlık, bilgisayar yazılım-donanım bilgisini ve bu bilgilerin işe koşulmasına yönelik becerileri kapsamaktadır. Çeşitli donanım aygıtlarına ve yazılım uygulamalarına erişim ve bunları kullanma bilgi ve becerisi çerçevesinde e-beceriler, dijital beceriler ya da dijital yetkinlikler ifadeleri farklı çevrelerde eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Dijital okuryazarlık becerisinin göstergeleri şunlardır:

- *İletişim kurallarına uygun olarak topluluklara dijital katılım gösterir.*
- *Katıldığı ortamlarda diğer katılımcıların kişisel bilgilerinin gizliliğine dikkat eder.*
- *Çevrim içi topluluklarda etik davranışlara uygun hareket eder.*

Çevre ve İklim Okuryazarlığı Becerisi

Bireylerin çevre ile olumlu iletişim kurmasını ve çevrenin uzun vadede sürdürülebilir kullanımına yönelik tutumlar geliştirerek bilgi ve alışkanlık edinmesini sağlayan becerilerdir. Çevre ve iklim okuryazarlığı becerisinin göstergeleri şunlardır:

- *Çevresel olay, olgu ve durumların neden ve sonuçlarına odaklanır; bunlarla ilgili sorular oluşturur ve açıklamalar yapar.*
- *Çevre sorunlarının çözümünde temel vatandaşlık hak ve sorumluluklarının teşvik edici rolünü bilir.*
- *Çevre sorunlarının çözümünde temel vatandaşlık hak ve sorumluluklarını yerine getirir.*
- *Tüketim alışkanlıklarını düzenleyecek, ekolojik ayak izini azaltacak, sürdürülebilir doğal kaynak kullanımını sağlayacak davranış ve sorumlulukları günlük hayatında yerine getirir.*

2.3. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Adabımuaşeret Dersi Öğretim Programı uygulanmadan önce detaylı bir şekilde incelenmeli; öğretim programının felsefesi, yapısı, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme yaklaşımları özümzenmelidir. Programın işlevsel bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin dikkat etmesi gereken hususlar aşağıda sunulmuştur.

1. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin hazırbulunuşluğu (kendi bilgisi, becerisi, değerleri ve tutumları), gelişimsel özellikleri (bilişsel, duyuşsal ve psikomotor), çevreyle etkileşimi ve bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır. Dersi okutan öğretmenler farklı öğrenme stillerine uygun ve kazanımlarla tutarlı öğretim materyalleri (sunum, etkinlik, projeler, okuma parçaları vb.) geliştirmeli ve bu süreci diğer derslerin zümre öğretmenleri ile iş birliği içinde yürütmelidir.
2. Öğrencilerin iş birliğine dayalı çalışmalarda rol oynaması, kendi senaryolarını üretmesi, eleştirel bakış açısı ile olay ve durumları değerlendirebilmesi amacıyla drama tekniğinden yararlanılmalıdır. Süreç planlanırken etkili öğrenmenin gerçekleştirilmesi için adabımuaşeretin gerçek hayatta uygulanmasına örnek teşkil edecek drama çalışmaları ders planına dâhil edilmelidir.
3. Özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler için öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)” hazırlanarak uygulanmalıdır. Bu süreçte öğretmenler öğrencilere kendilerini rahatça ifade edebilecekleri bir ortam sağlamalıdır.
4. Her bir ünite için ayrılan süre ve ünitelerin işleniş sırası programda belirlenmiştir. Bununla birlikte ders öğretmenleri tarafından öğrenci düzeyi ve çevre şartlarına uygun planlama yapılabilir.
5. Öğrencilerin adabımuaşerete uygun konuşmaları, giyinmeleri ve davranmaları hedeflendiğinden kazanımlar için gerekli becerilerin geliştirilmesine önem verilmeli ve etkinlikler bu anlayışla hazırlanmalıdır.
6. Program uygulanırken diğer derslerin zümre öğretmenleriyle iş birliği içinde hareket edilmeli, içerik ve çalışma takvimi göz önünde bulundurularak disiplinler arası ilişkilendirmeler yapılmalıdır.
7. Öğrencilerin araştırma ve sorgulamaya yönelik girişimleri desteklenmeli, bu araştırmalar ve sorgulamalara ilişkin keşifler yapmalarını sağlayacak öğrenme ortamları oluşturulmalıdır.
8. Kalıcı öğrenme için öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve tutumları gündelik hayatlarıyla ilişkilendirmeleri sağlanmalı; bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirme yapabilmelerinin önü açılmalıdır.
9. Ders işleniş planlanırken bilgisayar, etkileşimli tahta, internet gibi görsel ve işitsel iletişim araçlarından yararlanılmalıdır. Teknolojik araçlar kullanılırken erişilebilirlik, bütünlük ve gizlilik ilkeleri göz önünde bulundurulmalı; öğretim süreci bu ilkeler doğrultusunda planlanmalıdır. İnternetin güvenli kullanımı için gerekli tedbirler alınmalıdır. Öğrencilerin de bu hususta bilgilendirilmesi ve uyarılması esastır.
10. Öğrencilerin millî ve manevi değerlerimizi kavramaları için konunun özelliğine bağlı olarak medeniyetimizin temel kaynaklarından Kur’an-ı Kerim ve hadislere kitap yazım sürecinde yer verilmelidir.
11. Konunun özelliğine göre kitap yazım sürecinde adabımuaşeret ile ilgili yazılmış eserlere ve önemli şahsiyetlerin görüşlerine yer verilmelidir.

2.4. ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

Adabimuaşeret Dersi Öğretim Programı'nda yer alan üniteler, kazanım sayıları, kazanımların işlenişi için ayrılabilecek yaklaşık süre ve bunların ders saatlerine oranı aşağıda sunulmuştur:

ÜNİTELER	KAZANIM SAYISI	DERS SAATİ	YÜZDE ORANI (%)
1. KÜLTÜRDEN KAVRAMA ADABIMUAŞERET	3	3	8
2. KİŞİSEL TUTUM VE ADABIMUAŞERET	4	4	11
3. AİLEDE ADABIMUAŞERET	2	4	11
4. TOPLUMDA ADABIMUAŞERET	8	15	42
5. İLETİŞİMDE, TEKNOLOJİ VE SOSYAL MEDYA KULLANIMINDA ADABIMUAŞERET	2	5	14
6. DOĞAL KAYNAKLARIN KULLANIMI VE ÇEVRENİN KORUNMASINDA ADABIMUAŞERET	2	3	8
7. İŞ VE MESLEK HAYATINDA ADABIMUAŞERET	2	2	6
TOPLAM	23	36	100

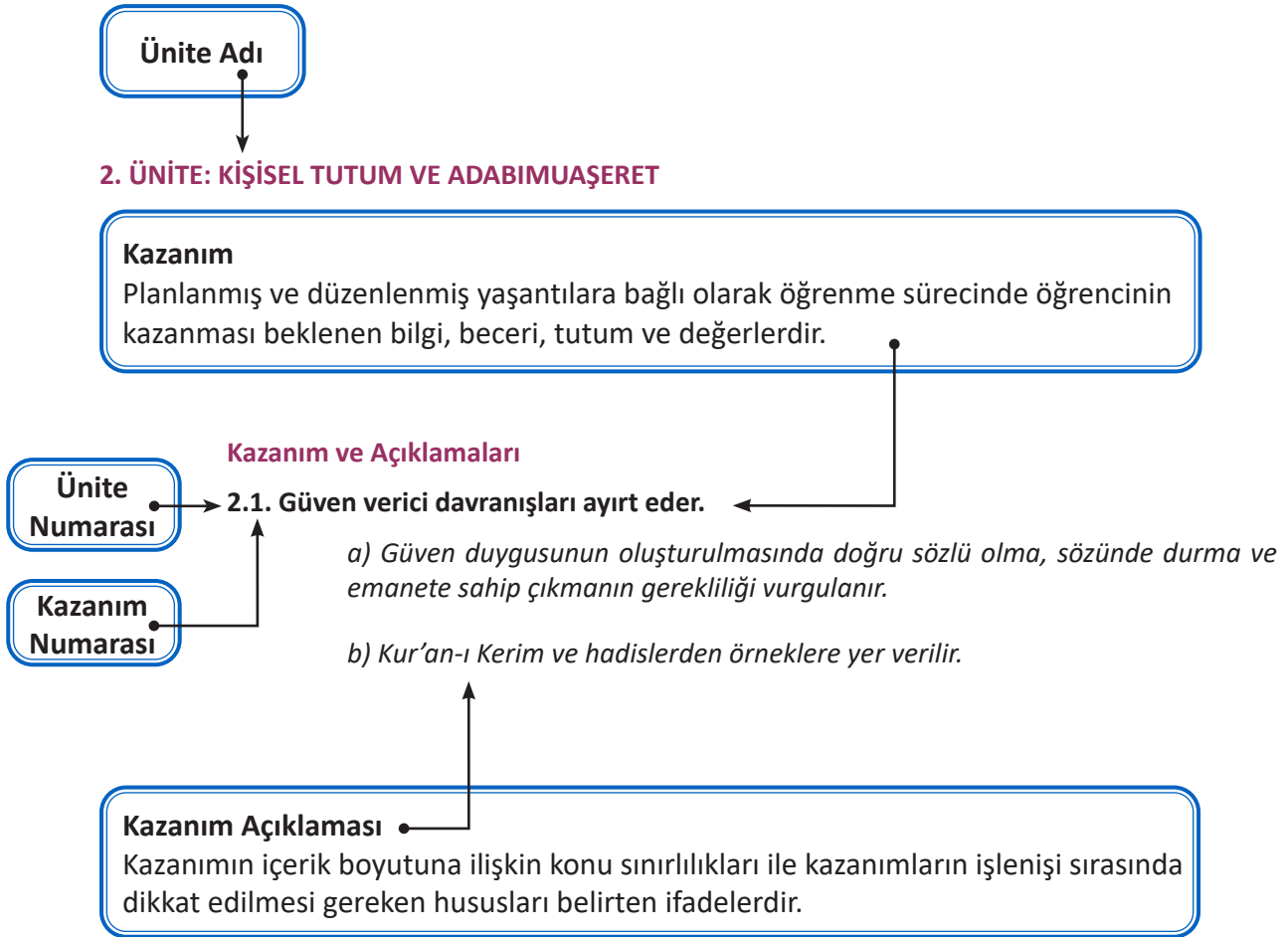
2.5. KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI

DERS KİTABI	Forma Sayıları*	Kitap Ebadı
ADABIMUAŞERET	11 - 12	19,5 x 27,5

*Forma sayıları alt-üst sınır olarak yazılmıştır.

3.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Ünite temelli yaklaşım ile hazırlanan öğretim programında yedi ünite yer almaktadır. Kazanımlar ünitelere göre numaralandırılmıştır. Numaralandırmada ünite numarası ve kazanım numarasına yer verilmiştir. Kazanımlarla ilgili sınırlamalar ve açıklamalar kazanımı izleyen satırda italik yazı karakteriyle ifade edilmiştir. Adabımuâşeret Dersi Öğretim Programı'nın ünite yapısı ve bu yapıya ilişkin açıklamalar aşağıda şematik olarak sunulmuştur.

3.2. ÖĞRETİM PROGRAMININ ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

1. ÜNİTE: KÜLTÜRDEN KAVRAMA ADABIMUAŞERET

1.1. Adabımuaşereti ve temel kavramlarını açıklar.

Edep, görgü, terbiye, medenilik, sabır, zarafet ve nezaket kavramlarına örneklerle yer verilir.

1.2. Adabımuaşeretin felsefi, kültürel ve dinî dayanaklarını örneklerle açıklar.

- a) *Adabımuaşeretin bireysel ve toplumsal hayattaki yeri ve önemi üzerinde durulur.*
- b) *İslamiyet Öncesi Dönem’de, Türk İslam devletlerinde, Osmanlıda ve Cumhuriyet Dönemi’nde Türk kültüründen adabımuaşeret örneklerine yer verilir.*
- c) *Dede Korkut Hikâyeleri, Kutadgu Bilig, Divânü Lugati’t-Türk adlı eserlerde ve Türk tasavvuf kültüründe yer alan adabımuaşeret örneklerinin karşılaştırılması sağlanır.*

1.3. Farklı kültürlerden adabımuaşeret ile ilgili örnekler verir.

Ülkelere göre farklı adabımuaşeret uygulamalarından örneklere yer verilir.

Değerler

Saygı (kazanım 1.3.), vatanseverlik (kazanım 1.2.)

Alan Becerileri

Kültür Okuryazarlığı Becerisi (kazanım 1.1., 1.2., 1.3.)

Eleştirel Sosyolojik Düşünme Becerisi (kazanım 1.1., 1.2.)

2. ÜNİTE: KİŞİSEL TUTUM VE ADABIMUAŞERET

2.1. Güven verici davranışları ayırt eder.

- a) *Güven duygusunun oluşturulmasında doğru sözlü olma, sözünde durma ve emanete sahip çıkmanın gerekliliği vurgulanır.*
- b) *Kur’an-ı Kerim ve hadislerden örneklere yer verilir.*

2.2. İyiliğin insan ilişkilerine etkisini açıklar.

- a) *Cömertlik, yardımlaşma, vefa, duyarlı olma, diğerkâmlık ve sorumlu davranmanın insan ilişkileri açısından önemi vurgulanır.*
- b) *Kur’an-ı Kerim ve hadislerden örneklere yer verilir.*
- c) *Emr-i bi’l-maruf nehy-i ani’l-münker (iyiliği emredip kötülükten sakındırma) ilkesine değinilir.*

2.3. Kişisel bakım ve temizliğin adabımuaşeret açısından önemini örneklerle açıklar.

2.4. Bulunacağı ortama uygun giyinmenin adabımuaşeret açısından önemini açıklar.

Değerler

Dostluk (kazanım 2.1., 2.2.), dürüstlük (kazanım 2.1., 2.2.), öz denetim (kazanım 2.1., 2.3., 2.4.), saygı (kazanım 2.1., 2.3., 2.4.), sevgi (kazanım 2.1., 2.2.), sorumluluk (kazanım 2.1., 2.2., 2.3., 2.4.), yardımseverlik (kazanım 2.1., 2.2.)

Alan Becerileri

İletişim Becerisi (kazanım 2.1., 2.2.)

Sosyal Farkındalık Becerisi (kazanım 2.3., 2.4.)

3. ÜNİTE: AİLEDE ADABIMUAŞERET

3.1. Aile içi tutum ve davranışlarında adabımuaşerete uygun davranmaya özen gösterir.

- Aile içi ilişkilerde sevgi ve saygının önemi vurgulanır.*
- Ailede mahremiyetin gözetilmesinin önemi üzerinde durulur.*
- Kur'an-ı Kerim ve sünnette anne babaya hürmet ile ilgili örneklere yer verilir.*

3.2. Akrabalık ilişkilerinde adabımuaşerete uygun davranır.

- Sevinçte (doğum, nişan, evlilik vb.) ve üzüntüde (ölüm, kaza vb.) aile bireyleriyle bir araya gelinmesinin önemi üzerinde durulur.*
- Sılayırahmin önemi üzerinde durulur.*

Değerler

Öz denetim (kazanım 3.1., 3.2.), sabır (kazanım 3.1., 3.2.), saygı (kazanım 3.1., 3.2.), sevgi (kazanım 3.1., 3.2.),

Alan Becerileri

Sosyal Farkındalık Becerisi (kazanım 3.1., 3.2.)

4. ÜNİTE: TOPLUMDA ADABIMUAŞERET

4.1. Ortak kullanım alanlarında adabımuaşerete uygun davranır.

- Kütüphane, ibadethane, hastane, müze, alışveriş merkezi, pazar yeri, park, restoran, kafe, kantin, toplu taşıma, trafik vb. ortamlarda ve seyahat esnasında uyulması gereken görgü ve nezaket kurallarına örnekler verilir.*
- Salon programlarında (konferans, anma ve kutlama, tiyatro, sinema, konser vb.) adabımuaşerete uymanın önemi üzerinde durulur.*
- Okul ortamında ve paydaşların (öğretmen, öğrenci, kantin çalışanı, yardımcı personel, veli vb.) birbirleri ile ilişkilerinde adabımuaşerete uygun davranmanın önemi vurgulanır.*

4.2. Komşuluk ve misafirlik ilişkilerinde adabımuaşerete uygun davranır.

- Köy, mahalle, site ve apartman komşuluğunda adabımuaşeretin önemi vurgulanır.*
- Ziyaretlerde (düğün, cenaze, hasta vb.); misafirlerin karşılanması, ağırlanması ve uğurlanmasında dikkat edilecek hususlara değinilir.*

4.3. Yemekte adabımuaşerete uygun davranır.

Yemekten önce, yemek esnasında ve yemek sonrasında adabımuaşerete uygun davranışlar örneklendirilir.

4.4. İstişarede adabımuaşerete uygun davranır.

Fikir alışverişi, tartışma ve uzlaşmada adabımuaşeretin önemine değinilir.

4.5. Alışveriş ve borçlanmada adabımuaşeretin önemini örneklerle açıklar.**4.6. Oyun ve spor etkinliklerinde adabımuaşerete uygun davranır.**

a) *Fair play (dürüst oyun) kavramı üzerinde durulur.*

b) *Oyun ve spor etkinliklerinde bireysel özellik ve gelişimsel farklılıklara saygı gösterilmesinin önemi vurgulanır.*

4.7. Eğlencelerde adabımuaşerete uygun davranır.

a) *Kutlama, asker uğurlama, düğün, şenlik, müsabaka vb. etkinliklerde dikkat edilmesi gereken davranışlar üzerinde durulur.*

b) *Eğlencelerde ölçülü olmanın (savurganlıktan kaçınma, gürültü yapmama, trafiği engellememe vb.) önemine değinilir.*

4.8. Bayramlar ve anma günlerinde adabımuaşerete uygun davranır.

a) *Dinî bayramlarla ilgili örf ve adetlerin (kabir, eş dost ve akraba ziyareti; izzet ve ikram; çocukları sevindirme; hediyeleşme vb.) önemi vurgulanır.*

b) *Millî bayramlar ve anma günlerinde birlik ve beraberliğin önemi vurgulanır.*

Değerler

Adalet (kazanım 4.6.), dostluk (kazanım 4.2., 4.5., 4.6., 4.8.), öz denetim (kazanım 4.1., 4.4., 4.5., 4.6., 4.7.), sabır (kazanım 4.1., 4.4., 4.7.), dürüstlük (kazanım 4.5.), saygı (kazanım 4.1., 4.2., 4.3., 4.4., 4.6., 4.7.), sevgi (kazanım 4.2.), sorumluluk (kazanım 4.1., 4.5., 4.7.), yardımseverlik (kazanım 4.2., 4.5.), vatanseverlik (kazanım 4.8.)

Alan Becerileri

Kültür Okuryazarlığı Becerisi (kazanım 4.2., 4.7., 4.8.)

İletişim Becerisi (kazanım 4.4.)

Sosyal Farkındalık Becerisi (kazanım 4.1.,4.3., 4.5., 4.6.)

5. ÜNİTE: İLETİŞİMDE, TEKNOLOJİ VE SOSYAL MEDYA KULLANIMINDA ADABIMUAŞERET**5.1. Kişiler arası iletişimde adabımuaşerete uygun davranır.**

a) *Konuşma, dinleme, hitap, selamlama, tokalaşma, tanışma ve tanıştırmadaki nezaket kurallarına yer verilir.*

b) *Kişiler arası ilişkilerde yumuşak huylu, alçak gönüllü, anlayışlı, güler yüzlü, affedici olma ve özür dilemenin önemi üzerinde durulur.*

c) *Kişiler arası ilişkilerde ölçülü olmanın (espri ve şakada dikkatli davranma, lakap takmama, alay etmeme vb.) önemi vurgulanır.*

5.2. Teknoloji ve sosyal medya kullanımında adabımuaşerete uygun davranmaya dikkat eder.

Çevrim içi görüşmeler ve telefon görüşmeleri ile elektronik iletelerde dikkat edilmesi gereken hususlar örneklendirilir.

Değerler

Sabır (kazanım 5.1., 5.2.), dürüstlük (kazanım 5.1., 5.2.), öz denetim (kazanım 5.1., 5.2.), saygı (kazanım 5.1., 5.2.), sorumluluk (kazanım 5.1., 5.2.)

Alan Becerileri

İletişim Becerisi (kazanım 5.1., 5.2.)

Dijital Okuryazarlık Becerisi (kazanım 5.2.)

6. ÜNİTE: DOĞAL KAYNAKLARIN KULLANIMI VE ÇEVRENİN KORUNMASINDA ADABIMUAŞERET

6.1. Doğal kaynakların kullanımı ve çevrenin korunması ile adabımuaşereti ilişkilendirir.

- Doğal kaynakların (hava, su, toprak, madenler vb.) kullanımında ve enerji tüketiminde adabımuaşeretin önemi ile ilgili örneklere yer verilir.*
- Çevreyi korumaya yönelik uygulamalara (atıkların ayrıştırılması ve geri dönüşüm projeleri, orman yangınlarının önlenmesi için yapılan çalışmalar, çevre dostu projeler vb.) değinilir.*
- Kültürümüzde ve medeniyetimizin temel kaynaklarından olan Kur'an-ı Kerim ve hadislerde yer alan çevreyi korumaya yönelik örneklere yer verilir.*

6.2. Doğal kaynakların kullanımı ve çevrenin korunmasında adabımuaşeretin etkisini değerlendirir.

- Tasarrufun doğal kaynakların kullanımı ve çevre açısından önemi üzerinde durulur.*
- Ören yerleri, sahiller, yaylalar, piknik alanları vb. gibi yerlerin kullanımında adabımuaşerete dikkat edilmesinin önemi vurgulanır.*

Değerler

Öz denetim (kazanım 6.1., 6.2.), sorumluluk (kazanım 6.1., 6.2.), vatanseverlik (kazanım 6.1., 6.2.)

Alan Becerileri

Çevre ve İklim Okuryazarlığı Becerisi (kazanım 6.1., 6.2.)

7. ÜNİTE: İŞ VE MESLEK HAYATINDA ADABIMUAŞERET

7.1. İş görüşmelerinde adabımuaşerete uygun davranmanın önemini örneklerle açıklar.

Giyim kuşama özen gösterme, görüşmeye zamanında gelme, el sıkma, göz kontağı kurma ve beden diline önem verme, isimle birlikte saygı içeren hitap sözcükleri (hanım, hanımefendi, bey, beyefendi vb.) kullanma vb. davranışların önemi üzerinde durulur.

7.2. İş ve meslek hayatında adabımuaşerete uymanın önemini açıklar.

Değerler

Öz denetim (kazanım 7.1., 7.2.), saygı (kazanım 7.1., 7.2.), sorumluluk (kazanım 7.1., 7.2.)

Alan Becerileri

İletişim Becerisi (kazanım 7.1.)

Sosyal Farkındalık Becerisi (kazanım 7.2.)

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Sayı	97	Konu: Ortaöğretim Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı
Tarih	30/10/2023	
Kurulda Görüşülme Tarihleri	26/09/2023	
Önceki Kararın Tarih ve Sayısı		

Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 18/09/2023 tarihli ve E-21658195-101.02-84294937 sayılı yazısı üzerine Kurulumuzda görüşülen Ortaöğretim Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın ekli örneğine göre uygulanması hususunu uygun görüşle arz ederiz.

Mustafa Muharrem TÜFEKÇİ
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Prof. Dr. Mehmet TAŞPINAR
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Levent YAZICI
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Mehmet Nezir GÜL
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Fatih KIRATLI
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Prof. Dr. Selahattin ARSLAN
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Mehmet Baki ÖZTÜRK
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Dr. Mehmet GÜNDÜZ
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Doç. Dr. Hüseyin KORKUT
Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi

Prof. Dr. Cihad DEMİRLİ
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı

UYGUNDUR
.../.../2023

Yusuf TEKİN
Millî Eğitim Bakanı

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : E-21658195-101.02-84294937
Konu : Öğretim Programları

18.09.2023

TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞINA

İlgi : 24.08.2023 tarihli ve E-79031618-121.01-82070744 sayılı yazınız.

Bakanlığımıza bağlı ortaöğretim okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim-araç ve gereçlerini hazırlamak ve hazırlatmak görevi 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Müdürlüğümüze verilmiştir.

Talim ve Terbiye Kurulunun 24.08.2023 tarihli ve 37 sayılı kararı ile kabul edilen Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgeleri ile 24.08.2023 tarihli ve 38 sayılı kararı ile kabul edilen Özel Program Uygulayan Fen Lisesi Haftalık Ders Çizelgelerinin seçmeli dersler kısmına eklenen derslerin öğretim programları ekte gönderilmiştir.

Ekte gönderilen öğretim programlarının 2023-2024 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere kurul kararına bağlanması hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Halil İbrahim TOPÇU
Ortaöğretim Genel Müdürü

Ek: Öğretim Programları (9 Ders)

Adres : MEB Beşevler Kampüsü H Blok 2. Kat

Telefon No : 0 (312) 413 15 07
E-Posta: ogm_program@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Öğretim Prog. ve Ders Kit. Daire Başkanlığı

Unvan : Şef

İnternet Adresi: ogm.meb.gov.tr

Faks:3124133114

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 908b-a542-3206-9132-5d34 kodu ile teyit edilebilir.

ORTAÖĞRETİM
DÜŞÜNME EĞİTİMİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

2023

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	2
1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	2
1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	3
1.2.1. DEĞERLERİMİZ	3
1.2.2. YETKİNLİKLER	3
1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	5
1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	6
1.5. SONUÇ	7
2. DÜŞÜNME EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI	7
2.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI	7
2.2. ALAN BECERİLERİ	10
2.3. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	16
2.4. ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU	17
2.5. KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI	17
3. DÜŞÜNME EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	18
3.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	18
3.2. ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	19

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim; bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Belirtilen amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktıklarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar ilgili disiplinlere göre hazırlanmıştır ve güncel, geçerli, eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişki kurulabilecek nitelikler taşımaktadır. Bu kazanımlar ve bunların sınırlarını belirleyen açıklamalar, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde öz güven ve öz disipline sahip; gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış; edinimlerini etkin bir şekilde kullanan ve sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'*nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'*nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak.

1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerler ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz, toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarmıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın toplum hayatına ve insanlığın ortak kültürüne katılmasını ve katkıda bulunmasını sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerler ile yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirilerek güncellenir, yenilenir.

1.2.1. DEĞERLERİMİZ

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarmıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimseyen ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek eğitim sisteminin asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. Eğitim programı; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: *adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik*. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.2.2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*'nde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ'de sekiz anahtar yetkinlik belirlemekte ve bunlar aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

1. OKUMA YAZMA YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, diğer kişiler ile uygun ve yaratıcı bir yolla etkili iletişim ve bağlantı kurma yeteneğini ifade eder. Bireyler, çeşitli durumlarda sözlü ve yazılı iletişim kurma, izleme ve kendi iletişimlerini durumun gerekliliklerine uyarlama becerilerine sahip olmalıdır.

Bu yetkinlik ayrıca farklı kaynak türlerini ayırt etme ve kullanma, bilgiyi araştırma, toplama ve işleme, aygıtları kullanma, sözlü ve yazılı görüşlerini bağlama uygun olarak ikna edici bir şekilde düzenleme ve ifade etme becerilerini de içerir.

2. ÇOKLU DİL YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, farklı dilleri iletişim için uygun ve etkili olarak kullanma becerisini tarif eder. Dil yetkinlikleri, tarihî boyutu ve kültürler arası yetkinlikleri bütünleştirmektedir. Farklı diller ve iletişim araçları arasında geçiş yapma yeteneğine dayanır. Bireyin ihtiyaçlarına bağlı olarak farklı dillerde, farklı yeterlilik seviyelerinde sözlü mesajları anlama, sohbeti başlatma, sürdürme ve bitirme ile metinleri okuma, anlama ve yazma yeteneklerinden oluşur. Bireyler araçları uygun şekilde kullanabilmeli ve dilleri örgün, yaygın ve serbest olarak hayatı boyunca öğrenebilmelidir.

3. MATEMATİKSEL YETKİNLİK VE BİLİM, TEKNOLOJİ, MÜHENDİSLİKTE YETKİNLİK

a. Matematiksel yetkinlik: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen sürece, faaliyete ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma becerisi ve isteğini içermektedir.

b. Bilimde yetkinlik: Bilimdeki yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığı ve metodolojiden yararlanma beceri ve isteğine atıfta bulunmaktadır. Teknoloji ve mühendislikteki yetkinlik, insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim, teknoloji ve mühendislikteki yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4. DİJİTAL YETKİNLİK

Bu yetkinlik öğrenme, çalışma ve topluma katılım için dijital teknolojileri güvenli, eleştirel, bilinçli kullanmayı ve bu teknolojilerle yakından ilgilenmeyi kapsamaktadır. Bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim ve iş birliği, medya becerileri, dijital içerik oluşturma (programlama dâhil), güvenlik (dijital refah ve siber güvenlikle ilgili yetkinlikler dâhil), fikrî mülkiyetle ilgili sorular, problem çözme ve eleştirel düşünmeyi içerir.

5. KİŞİSEL, SOSYAL VE ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik kendini yansıtma, zaman ve bilgiyi etkin bir şekilde yönetme, başkalarıyla yapıcı bir şekilde çalışma, esnek kalma ve kendi öğrenme ve kariyerini yönetme yeteneğidir. Belirsizlik ve karmaşıklıkla başa çıkabilmeyi, öğrenmeyi, fiziksel ve duygusal refahını desteklemeyi, fiziksel ve zihinsel sağlığını korumayı ve sağlık bilincine sahip, geleceğe yönelik bir yaşam sürmeyi, kapsayıcı ve destekleyici ortamda çatışmaya anlayış gösterme ve çatışmayı yönetme yeteneğini içerir.

6. VATANDAŞLIK YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik sosyal, ekonomik, yasal ve politik kavram ve yapıların yanı sıra küresel gelişmeler ve sürdürülebilirlik anlayışına dayalı olarak sorumlu vatandaş bilinciyle hareket etme, sivil ve sosyal hayata tam olarak katılma yeteneğidir.

7. GİRİŞİMCİLİK YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, fırsatlar ve fikirler üzerinde hareket etme ve bunları başkaları için değerlere dönüştürme kapasitesi anlamına gelir. Yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme, inisiyatif alma ve sebat etme, kültürel, sosyal veya finansal değeri olan projeleri planlamak ve yürütmek için iş birliği ile çalışabilme yeteneği üzerine kuruludur.

8. KÜLTÜREL FARKINDALIK VE İFADE YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik düşünce ve anlamların farklı kültürlerde, çeşitli sanatsal ve diğer kültürel formlarda nasıl yaratıcı bir şekilde ifade edildiğinin ve aktarıldığının anlaşılmasını ve saygı duyulmasını kapsamaktadır. Kendi düşünceleri ile toplumdaki rolüne ve yerine dair hislerini çeşitli ortamlarda ve farklı yollarla anlama, geliştirme ve ifade etme sürecine dâhil olmayı içerir.

1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Hiçbir insan bir başkasının birebir aynısı değildir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart” olması insanın doğasına terstir. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlanmalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil, izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla ölçme ve değerlendirme çalışmalarında sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.

6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında her yaş döneminde bireylerin gelişim özellikleri dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar bunu olabildiğince göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele veya somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireyler arası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin, gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir.

1.5. SONUÇ

21. yüzyıldaki sosyal, ekonomik, siyasi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak ihtiyaç duyulan öğrenen niteliklerine ilişkin beklentiler de değişmiştir. Beklentilere cevap vermeye yönelik yeni dersler ihdas edilmiş ve öğretim programları beklentileri karşılayacak nitelikte zenginleştirilmiştir.

Öğrenenler yaşamlarında başarılı olabilmek için gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumlara sahip olmalı ve hızla üretilen bilgi yığınları arasından gerekli ve doğru bilgiyi seçebilmelidir. Seçilen bilgileri analiz edip değerlendirerek elde etmeleri, elde ettikleri bilgiyi günlük yaşamlarında kullanabilmeleri için temel becerileri (genel ve alan becerileri) kazanarak yetkinlik sahibi olmaları önem arz etmektedir. Bu amaçla, istenen yetkinliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek nitelikte hazırlanan öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan; bilgi, beceri, değer ve tutum kazandırma hedefli; sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır.

2

DÜŞÜNME EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI

2.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI

“Düşünme” sözcüğü geniş anlamda kullanıldığında tüm zihinsel etkinlikleri kuşatıcı bir anlama sahiptir. Bu derste ise daha dar bir anlamda ele alınmaktadır. Kavramları esas alan, yargıda bulunmayı, akıl yürütmeyi, problem çözme ve karar vermeyi, olguları ve durumları açıklamayı içeren bu anlamıyla düşünme insanların bilinçli olarak yürüttükleri ve kendilerini diğer canlı türlerinden ayıran bir zihinsel etkinlikler bütünüdür.

Düşünme çok sayıda becerinin birlikte ve iç içe kullanımını gerektirir. Söz konusu beceriler arasında kavrama, anlama, sınıflandırma, bölme, çözümlenme, sorgulama, yargıda bulunma, sentezleme, akıl yürütme, çıkarım yapma, tahmin etme, yorumlama vb. yer alır. Tüm bu beceriler problem çözme, karar verme, eleştirel düşünme gibi üst düzey düşünmede kullanılır.

İnsanlar yaşamları boyunca gerek bireysel olarak gerek toplu hâlde farklı pek çok problemle karşılaşmakta; basitten karmaşığa, kolaydan zora doğru geniş bir skalada yer alan bu problemler karşısında karar vermek ve çeşitli olgu ya da durumlara ilişkin açıklamalar üretmek zorunda kalmaktadır. İnsanların tüm bu süreçlerde yukarıda sözü edilen düşünme becerilerini başarılı biçimde kullanmaları yaşamsal önem taşımaktadır. Düşünme eğitimi dersi tüm bu becerileri örnek ve uygulamalar üzerinden öğrencilere kazandırmayı hedeflemektedir.

Düşünme eğitimi dersi öğrencilere kazandırmayı amaçladığı kavrama, anlama, sınıflandırma, bölme, çözümlenme, sorgulama, yargıda bulunma, sentezleme, akıl yürütme, çıkarım yapma, tahmin etme, yorumlama vb. becerileri sadece bilimsel veya akademik çalışmalarla sınırlanamamaktadır. Bir matematik problemini ele aldığı ölçüde teknolojinin toplumda yarattığı problemlere de odaklanmaktadır. Teknik bir konudaki karar verme süreçlerini ele aldığı ölçüde ahlaki bağlamlardaki karar verme süreçlerini de gündeme getirmektedir. Bir fenomeni açıklamak üzere öne sürülen bir kuramı incelemeye aldığı oranda günlük yaşama ilişkin bir konuya getirilen açıklamaları da mercek altına almaktadır.

Düşünme eğitimi dersi kapsamında ele alınan “eleştiri” sözcüğü eleme kökünden türemiştir. Eleştirel düşünme bu itibarla kişinin karşılaştığı farklı içeriklerin önemli, kabul edilebilir ve ikna edici olanını böyle olmayanlardan ayırt etmek üzere bir süzgeçten geçirmeyi imler. Antik Yunancadan Batı dillerine geçen “kritik” sözcüğünün kökeninde ayırt etmek, çizgi çizmek ve sınırları belirlemek anlamları bulunmaktadır.

Eleştirel düşünmede maksat hata bulmak veya yermek değil bir fikrin, eserin, davranışın vb. hak ettiği gerçek değeri ortaya çıkarmaktır. Eğer belli hatalar, eksiklikler ve yanlış yönlendirmeler varsa bunları ilgililere incelikle iletebilmenin yöntemi eleştirel düşünmeden geçmektedir. Bir başka açıdan da eleştirel düşünme, içinde bulunduğumuz sahnede kendimizi doğru biçimde konumlandırabilmenin ilk adımıdır. Eleştirel düşünme becerilerini erken yaşta kazanmış olmak irade ve inisiyatif sahibi aktif bireyler olmanın yolunu açar. Bu itibarla eleştirel düşünme kişilerin salt tepkisel bir yaşam sürmekten kurtulabilmesinin ve kendi hayatının öznesi olmasının koşuludur.

Bu arka plan çerçevesinden bakıldığında düşünme eğitimi dersinin gerekçeleri olarak şunlar sıralanabilir:

- Hızla akan görsellikler, aforizmalar, emojiler vb. çağında yavaşlamak
- Çevremizde olup bitenleri anlayabilmek, biz onları fark edemeden ve anlamlandıramadan onların geçip gitmelerine engel olmak
- Sürekli tepki vermek durumunda olduğumuz, tepkilerimiz üzerinde çok fazla düşünmediğimiz, artık tepkilerimizin rastlantısal bir toplamına indirgenme eğiliminde olduğumuz bu hayatta kendimizi daha bütüncül bir bakış açısından görebilmek ve konumlandırabilmek
- Söz konusu bakış açısından hareketle kendi sözümüzü söyleyebilmek üzere harekete geçebilmek
- Bizi sarmalayan gerçek ve sanal ortamlardan aktarılan mesajların kaynak, içerik ve bilgi değerini yorumlayabilmek
- Sorunlara tek başımıza veya bir toplulukla birlikte etkili (sonuç alıcı) çözümler üretebilmek
- Fırsat maliyeti düşük, sağlıklı kararlar verebilmek
- Karar alırken ahlaki değerleri gözetebilmek
- Günlük hayatın pratik sorunlarından en karmaşık düşünsel problemlere kadar her durumda yeterli, tutarlı ve bağdaşık açıklamalar sunabilmek
- Etik ve estetik yetkinliğe ulaşmış iyi bir okur, iyi bir yazar, iyi bir vatandaş olabilmek, mesleğimizi en iyi şekilde icra edebilmek

Düşünmenin anlamının ve öneminin farkına varan, düşünmek için gerekli yetkinlikleri edinen, bilhassa eleştirel düşünmeyi bir yeti hâline getiren bir birey iyi bir vatandaş olabilmek üzere ilk adımı atmış demektir. Çünkü düşünme; bir toplumun iyiyi, doğruyu, güzeli birlikte aramasının da temel aracıdır.

Farklı düşünme türleri ve süreçlerine ilişkin farkındalık geliştirmiş bir birey insanlık tarihinde ortaya konmuş başarılı düşünce örneklerini takdir edebilir. Bu noktadan hareketle kendisi de ilgi alanlarına bağlı olarak insanlığa benzer katkıları sunabilmek için harekete geçebilir. Dolayısıyla düşünme becerilerinin geliştirilmesi sadece günlük yaşamdaki etkilerinin ötesinde gençlerin kariyer hedeflerini netleştirebilmeleri konusunda da kendilerine önemli ufuklar açar.

Düşünme eğitimi dersi düşünme ve eleştiri kavramlarının kapsamlı bir sunumunu yapmak ve öğrencilerin mümkün olduğunca çok ve farklı uygulama yoluyla muhtelif düşünme becerilerini kazanmalarını sağlamak üzere tasarlanmıştır.

İlk ünite temel bazı felsefi ve mantıksal kavramları ele almakta, etkili ve bütüncül düşünebilmek için sahip olunması beklenen yetkinlikleri öğrencilere tanıtmaktadır. Bu yetkinlikler arasında yer alan ön hazırlık safhası öğrencilerin bir alana veya konuya ilişkin temel kavramları edinmiş olmalarının düşünme faaliyetine geçişteki önemini altını çizmekte ve düşünmenin ciddi bir emek gerektirdiğini kendilerine hatırlatmaktadır.

İkinci ünite öğrenciler düşünmenin felsefe ve mantıkla ilişkisini kurarken farklı akıl yürütme türleri ve sınırlılıklarıyla tanışmakta ve uygulamalar üzerinden bu akıl yürütme becerisi türlerini teşhis etmeyi öğrenmektedirler. Safsatalara ayrılan bölüm, öğrencilerin salt safsata isimlerini sayabilmesini ve tanımlayabilmesini değil, hemen hemen her ortamda görülen safsata örneklerini teşhis edebilmesini hedeflemektedir.

Üçüncü ünite veri, malumat ve bilgi ile açıklama konularına ayrılmıştır. Bu üniteyle, ele alınan konulardaki veri ve malumatın edinilmesi ve düzenlenerek bilgiye ulaşılması sürecinin kavratılması amaçlanmıştır. Dördüncü ünite de düşünmenin pratik yönüne değinilerek problem çözme ve karar vermeye ilişkin becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir.

Son ünite ise eleştirel düşünmeye ilişkin konulara ayrılmıştır. Eleştirel düşünme, eleştirel düşünmenin özellikleri ve eleştirel düşünmede dikkat edilmesi gereken hususlar öğrencilere aktararak günlük yaşamda eleştirel düşünmede uyulması gereken ahlaki değerlere uygun davranmanın önemi vurgulanmaktadır. Eleştirel okuma ve yazmada, ele alınan metni eleştirel bir yaklaşımla okuma ve yazmanın ilkelerine ver verilerek öğrencilerin bunlara uygun uygulamalar yapması sağlanmaktadır. Son kısımda ise öğrencilerin hem günlük yaşamda karşılaştığı olgu ve durumları hem de kendilerini eleştirebilen bireyler olmaları hedeflenmektedir.

Düşünme eğitimi dersi ile öğrencilerin aşağıdaki tutum ve davranışları sergilemeleri amaçlanmaktadır:

1. Düşünme kavramına ilişkin farkındalık geliştirmeleri
2. Akıl yürütme, çıkarım yapma ve argüman oluşturma becerilerini geliştirmeleri
3. Okudukları metinleri, karşılaştıkları sanat eserlerini ve çevrelerindeki farklı toplumsal öğeleri eleştirilebilir unsurlar olarak görebilmeleri
4. Düşünme etkinliğine uygun girdi sağlamak üzere karşılaştıkları veri ve malumatı düzenleyebilmeleri
5. Karşılaştıkları olgu ve durumlara yeterli açıklamalar üretebilmeleri
6. Problem çözme süreçlerini tanımaları ve farklı alanlarda karşılarına çıkan problemlere çözümler önerebilmeleri
7. Farklı konularda tek başlarına ve grup hâlinde etkili kararlar alabilmeleri
8. Amaca uygun, tutarlı, temellendirilmiş metinler yazabilmeleri
9. Kendilerine, kendi deneyimlerine, kendi ürünlerine ve kendilerini kuşatan toplumsal gerçekliğe eleştirel bir gözle bakabilmeleri

2.2. ALAN BECERİLERİ

Yapılan bilimsel araştırmalar, becerilerin çağın her türlü sorununa çözüm üretecek yapıda biçimlenmesi ve eğitim süreçlerinde yer alması gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle eğitimde kazandırılacak bilgi ve becerilerin ülkemizin gelişimine katkı sağlayacağı gerçektir.

Düşünme eğitimi dersi ile öğrencilerin, bilgi ve argümanları eleştirel bir şekilde değerlendirip doğru sonuçlara ulaşmayı öğrenebilmesi, bilgiyi sorgulayıp analiz ederek değerlendirebilmesi için eleştirel düşünme becerisini kullanabilmesi, iyi bir karar verme becerisine sahip olmak, etkili ve doğru kararlar alabilme yeteneğini ifade edeceğinden öğrencilerin karar verme becerisini edinebilmesi, günlük hayatta karşılaştığı sorunları mantıklı adımlarla ve çeşitli stratejileri uygulayarak sorunları çözebilmesi için sonuç odaklı düşünme becerisi olan problem çözme becerisini edinmesi amaçlanmıştır.

Düşünme eğitimi dersi hedefleri ve kazanımları açısından felsefe dersinin içerik, hedef ve yöntemleriyle paralellik göstermektedir. Bu nedenle felsefe alan becerilerinden mantıksal muhakeme becerisinin yorumlama ve akıl yürütme biçimlerini uygulama bütünlük becerileri alınmıştır. Felsefi muhakeme becerisinin felsefi metin inceleme bütünlük becerisi ve felsefi sorgulama becerisi ile tartışma ve felsefi derinlemesine düşünme bütünlük becerileri de kullanılmıştır. Bütünlük beceriler temel düzeyde olan ve süreç modellemesi yapılabilen eylemleri ifade eder. Düşünme eğitimi dersinde felsefe alan becerilerinin yanında karar verme, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini içeren üst düzey düşünme becerileri ve kavramsal bütünlük beceriler de yer almaktadır.

Kavramsal bütünlük beceriler, bireyin soyut fikirleri ve karmaşık süreçleri eyleme dönüştürürken zihinsel faaliyetlerinin bir ürünü olarak işe koştukları eylemleri ifade eder. Düşünme edimi sırasında güvenilir ve doğru bilgiye ulaşmak kadar bu bilgileri seçmek, düzenlemek, sınıflandırmak, anlamlandırmak da önemlidir. Bunun için de kavramsal bütünlük becerilerden karşılaştırma, çelişki giderme ve sınıflandırma becerilerinin alan becerisi olarak kazandırılması hedeflenmiştir.

Aşağıda düşünme eğitimi dersi için belirlenen becerilerin ayrıntılı açıklamaları verilmiştir. Bu becerilerin içerdiği bütünlük beceriler ve onların ilgili süreç bileşenleri tablo ile gösterilmiştir. Tabloda yer alan "Bütünlük Beceriler" başlığı, kavramsal ve alan becerilerine ait bütünlük becerileri ifade eder. "Süreç bileşenleri" ise ilgili bütünlük becerilere ait alt bileşenleri gösterir.

Şema 1: Düşünme Eğitimi Dersi Alan Becerileri

Mantıksal Muhakeme Becerisi

Felsefe öğretiminin temelini oluşturan mantıksal muhakeme becerisinin kazandırılmasında akıl yürütmenin temel öğelerinin (öncül, sonuç, çıkarım, argüman, geçerlilik, güvenilirlik) öğrenciler tarafından kavranması önemli bir adımdır. Öğrencilere akıl yürütme becerilerinin kazandırılması felsefe öğretiminin temel hedeflerindedir. Akıl yürütme türlerinin örneklendirilerek öncüller ile sonuçlar arasındaki ilişkinin somutlaştırılması bu becerilerin yaşama aktarılmasında etkili bir yoldur. Felsefe öğretiminde esas amaç, insanlığın felsefi birikiminin aktarılmasından ziyade öğrenciye felsefe yapmayı öğretmek başka bir deyişle felsefi sorgulama, felsefi muhakeme ile mantıksal muhakeme becerisi kazandırmaktır.

Düşünme becerisi, diğer beceri ve öğrenme türlerinde olduğu gibi alt dallara ayrılarak gözlem ve modelleme yoluyla öğrenilebilir. Düşünme becerisinin alt dalları her zaman belirli bir içeriğe sahiptir ve çok çeşitli alanlara, konulara veya bağlamlara uygulanabilen genel düşünme becerileri ve yetenekleri ile mükemmel bir şekilde uyumludur.

Mantıksal muhakeme becerisi aşağıdaki bütünleşik becerileri ve süreç bileşenlerini içermektedir:

Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri
Yorumlama	Mevcut olay/konu/durumu incelemek
	Mevcut olay/konu/durumu bağlamdan kopmadan dönüştürmek
	Kendi ifadeleriyle olay/konu/durumu nesnel, doğru anlamı değiştirmeyecek bir şekilde yeniden ifade etmek
Akıl Yürütme Biçimlerini Uygulama	Parçadan bütüne ilişki kurarak sonuca varmak
	Genelden genele ilişki kurarak akıl yürütmek
	Genelden özele ilişki kurarak akıl yürütmek
	Özelden özele ilişki kurarak akıl yürütmek

Felsefi Muhakeme Becerisi

Felsefi muhakeme becerisi, yaşamın tüm unsurlarıyla farkında olabilme; bu farkındalık ile birlikte bir bakış, tutum, duruş kazanma ve bunu davranışa, eyleme dökebilme olanağı sunmaktadır. Düşünme eğitimi; düşünmeyi, soru sormayı, cevap aramayı, keşfettiklerini ifade edebilmeyi, hayal gücünü, yaratıcılığı gerektirmektedir. Bu süreç öğrencinin kendisine ve yaşama dair bir anlam arayışını içerir. Bu arayışı başlatacak ve ona yön verecek yöntemler süreci kolaylaştıracaktır. Bu noktada "metin okuma ve inceleme", dersin kazanımlarını gerçekleştirebilecek yöntemler arasında karşımıza çıkmaktadır. Düşünme eğitimi dersinin içeriğini oluşturan eleştirel bakışla bir metnin incelenmesi ve tartışılması yeni soru ve cevapların ortaya çıkmasını sağlamakta, öne sürülen görüşlerin anlaşılabilirliğini daha fazla mümkün kılmaktadır.

Felsefi muhakeme becerisi aşağıdaki bütünleşik becerileri ve süreç bileşenlerini içermektedir:

Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri
Felsefi Metin İnceleme	Bir metindeki kavram, soru ve problemleri tespit etmek
	Bir metinde savunulan düşünce ve argümanları tespit etmek
	Metni değerlendirmek

Felsefi Sorgulama Becerisi

Felsefi soruların ve cevapların ortaya çıkışı çoğunlukla felsefi bir tartışma içinde gerçekleşir. Bu bakımdan felsefe derslerinde tartışma, sürecin önemli bir bölümünü oluşturur. Sınıflarda bilgi ve düşünmenin doğası hakkında açık fikirli bir tutumun hâkim olduğu; sorgulama, tahmin etme ve şüphe duymanın aktif olarak sürdürüldüğü bir eğitim ortamı oluşturulması gerekir. Öğrencilerin böyle bir sınıf ortamında, akranları karşısında sorgulama yapmaları, sorgulayışları sonunda ulaştığı cevapları sunabilmeleri, onların akıl yürütme becerilerini de geliştirmektedir.

Düşünme eğitimi dersinde tartışma sürecin önemli bir bölümünü oluşturur. Sınıflarda bilgi ve düşünmenin doğası hakkında açık fikirli bir tutumun hâkim olduğu; sorgulama, tahmin etme ve şüphe duymanın aktif olarak sürdürüldüğü bir eğitim ortamı oluşturulması gerekir. Böyle bir sınıf ortamında tartışma yöntemi ile akranları karşısında sorgulama yapmaları, sorgulamaları sonunda ulaştıkları cevapları sunabilmeleri öğrencilerin akıl yürütme becerilerini de geliştirmektedir. Düşünme eğitimi öğretiminde tartışma, metin okuma ve metin üzerine tartışma şeklinde ilerlemek tartışmanın boyutunun felsefi düzlemde oluşunu mümkün kılmaktadır. Düşünme eğitimi dersinde öğrencilerin herhangi bir konuda tartışmayı, konuyla ilgili bilgileri birlikte keşfetmeyi, ulaşılan bilgileri paylaşmayı deneyimlemesi amaçlanmaktadır.

Felsefi sorgulama becerisi aşağıdaki bütünlük becerileri ve süreç bileşenlerini içermektedir:

Bütünlük Beceriler	Süreç Bileşenleri
Tartışma	Mantıksal temellendirme yapmak
	Mantıksal çelişki, tutarsızlıkları ve/veya geçersizlikleri tespit etmek
	Çürütmek veya kabul etmek
Felsefi Derinlemesine Düşünme	Düşüncelerin olası olumlu ve olumsuz sonuçlarını incelemek
	Düşünceleri farklı açılardan analiz etmek
	Düşüncelerini açık fikirlilikle değerlendirmek
	Alternatif düşünce sistemlerini, iddia ve çıkarımları analiz etmek
	Düşüncelerini gerektiğinde değiştirmek

Üst Düzey Düşünme Becerileri

Temel ve bütünleşik becerilerin her birinden bir ya da daha fazlasını içeren ve çok boyutlu zihinsel süreçler gerektiren eylemleri ifade eder. Bu bağlamda karar verme, problem çözme ve eleştirel düşünme olmak üzere üç üst düzey düşünme becerisi tanımlanmıştır.

Karar verme becerisi bireyin bir ihtiyaç durumunda vereceği karara ilişkin amacını belirlemesini, bilgi aramasını/toplamasını ve olası alternatif önermeler/seçenekler oluşturmasını, oluşturduğu önermeler/seçenekler üzerinde mantıksal denetleme yapmasını, ulaştığı yargıya dayalı seçimlerde bulunmasını ve seçiminin sonuçları üzerinde yansıtma yapmasını içerir. Problem çözme becerisi, bir sorun veya zorlukla karşılaşıldığında buna etkili bir şekilde çözüm üretebilme yeteneğini ifade eder. Problem çözme becerisi; bireyin analitik düşünme, yaratıcılık, mantıksal akıl yürütme ve strateji geliştirme gibi yeteneklerini kullanarak bir sorunu çözme sürecidir. Eleştirel düşünme becerisi ise bireyin karşılaştığı bilgilere ilişkin sorgulama, akıl yürütme ve yansıtma becerisini içerir.

Üst düzey düşünme becerileri aşağıdaki bütünleşik becerileri ve süreç bileşenlerini içermektedir:

Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri
Karar Verme Becerisi	Karar durumuna ilişkin amacı belirlemek
	Karara ilişkin bilgi aramak/toplamak
	Karara ilişkin olası alternatif önermeler/seçenekler oluşturmak
	Alternatif önermeler/seçenekler üzerinde mantıksal denetleme yapmak
	Ulaştığı yapıya dayalı seçim yapmak
	Kararının sonuçlarını üzerinde yansıtma yapmak
Problem Çözme Becerisi	Problemi yapılandırmak
	Problemi özetlemek
	Problemin çözümüne yönelik gözleme dayalı/ mevcut bilgiye/veriye dayalı tahmin etmek
	Problemin çözümüne yönelik önermeler üzerinden akıl yürütmek
	Problemin çözümüne ilişkin yansıtma/değerlendirmede bulunmak
Eleştirel Düşünme Becerisi	Olay/konu/problem veya durumu sorgulamak
	Sorgulanan olay/konu/problem veya durum ile ilgili akıl yürütmek
	Akıl yürütmeyle ulaştığı çıkarımları yansıtma

Kavramsal Bütünleşik Beceriler

Günümüzde bilgi, bireyler için ulaşılması zor bir hedeften ziyade hiçbir kısıtlamaya tabi olmadan erişilebilecek kaynaklar bütünü olarak görülmektedir. Bilgiye erişim kadar bilginin seçimi, anlamlandırılması, düzenlenmesi ve önemlisi belli bir bağlamda işe koşulması daha da ön plana çıkmaktadır. Bu çerçevede özellikle zihinsel birer süreç olarak soyut işlemlerin anlamlandırılma ve yapılandırılmasının, bireylerin bu süreçlere uyum sağlama biçimlerinin giderek önem kazanacağı açıktır.

Bu kapsamda karşılaştırma becerisi, birden fazla kavram veya durum arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirleyebilmeyi; çelişkiyi giderme becerisi, iki veya daha fazla olay/konu/durum arasındaki tutarsızlığı düzeltme çabasını; sınıflandırma becerisi ise nesne, olgu ve olayları, gözlem ya da ölçme sonucunda belirlenen özelliklerine ve birbirleriyle ilişkilerine göre gruplara ayırabilmeyi ifade eder.

Kavramsal bütünleşik beceriler aşağıdaki bütünleşik becerileri ve süreç bileşenlerini içermektedir:

Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri
Karşılaştırma Becerisi	Birden fazla kavram veya duruma ilişkin özellikleri belirlemek
	Belirlenen özelliklere ilişkin benzerlikleri listelemek
	Belirlenen özelliklere ilişkin farklılıkları listelemek
Çelişki Giderme Becerisi	Çelişkinin/tutarsızlığın nerede olduğunu belirlemek
	İlgili hedefe ulaşmak için olası yolları araştırmak
	Uygun yolu seçerek harekete geçmek ve takip etmek
	Elde edilen çözümü değerlendirmek
	Belirlediği aracı kullanarak olay/konu/durum hakkındaki bilgileri bulmak
	Olay/konu/durum hakkındaki ulaşılan bilgileri doğrulamak
	Olay/konu/durum hakkındaki ulaşılan bilgileri kaydetmek
Sınıflandırma Becerisi	Nesne, olgu ve olaylara ilişkin değişkenleri/ölçütleri belirlemek
	Nesne, olgu ve olayları ayırtmak veya bölmek
	Nesne, olgu ve olayları tasnif etmek
	Nesne, olgu ve olayları etiketlemek

2.3. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın işlevsel bir biçimde kullanılabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıda sunulmuştur:

- Öğretmenler, gerektiğinde öğrencilerin ihtiyaç duyacağı bilgilere kaynaklık eden bir “uzman”, öğrenmelerini takip eden ve yönlendirilmelerine yardımcı olan bir “rehber” ve ders kapsamında edindiği bilgi, beceri, değer ve tutumların nasıl işe koşulacağını gösteren bir “rol modeli” olarak onların hedeflenen bilgi ve becerileri kazanabilmeleri için uygun öğrenme ortamlarını sağlamada etkin olmalıdır.
- Kazanımların verilmiş düzeni, amaçlı bir sırayı izlediği için uygulamada bu sıranın gözetilmesi önemlidir.
- Programda yer alan tutum ve değerler konuya entegre edilerek öğrenciye kazandırılmalıdır.
- Öğrenmenin kalıcı, etkili ve anlamlı bir şekilde gerçekleşmesi gözetilmeli; öğrencilerin bütünsel gelişimlerini destekleyen öğretim yöntem ve tekniklerine yer verilmelidir.
- Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin hazır bulunuşluğu, gelişim özellikleri, çevresiyle etkileşimi ve bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin öğrenme stili, zekâ türü, düşünme biçimi, öğrenme hızı gibi bireysel farklılıkları gözetilerek öğretim yöntem ve materyallerinde çeşitlilik sağlanmalıdır.
- Teknolojinin sunduğu imkânlardan faydalanılarak öğrenme ortamı zenginleştirilmelidir.
- Kazanımların planlanan zamandan erken kazandırılması durumunda konu ile ilgili becerinin geliştirilmesi için öğrencilere farklı uygulamalar yaptırılmalıdır.
- Konu ile ilgili farklı disiplinlerden örneklere yer verilerek disiplinler arası bağlantı kurulmalıdır.
- Dersin ön hazırlık gerektiren uygulamaları (araştırma yapma, güvenilir kaynaklardan bilgi toplama vb.) için öğrencilere rehberlik edilmelidir.
- Kazanımların dışında öğrencilerin ilgilerine bağlı olarak becerilerini geliştirmeye ve onlara ek bilgi kazandırmaya yönelik ilave çalışmalar yaptırılabilir.
- Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerden ders kapsamında sunulan öğrenme kazanımlarını ve edindikleri bilgi, beceri, değer ve tutumları çoklu bakış açısıyla ele almaları, bunları günlük yaşamlarında etkin bir şekilde kullanmaları beklenmektedir. Bu açıdan öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olmaları, bağımsız karar verebilmeleri, verdikleri karara uygun hareket edebilmeleri, eleştirel bakış açısıyla ele aldıkları problemleri doğru akıl yürütme becerisini ilkelerini kullanarak değerlendirebilmeleri ve yeni bakış açıları geliştirebilmeleri, bu bakış açılarının ürünü olan düşünceleri sınıfta paylaşmaları ve iş birliğine dayalı çalışabilen bireyler olarak yetiştirilmeleri önemlidir.
- Kitap merkezli anlatım veya öğretmenin konuyu doğrudan aktarması yerine önce bir problemin öğrencilere hatırlatılması ve öğrenciler tarafından tartışılması beklenmektedir. Öğrencilerden, başkasına ait değerlendirmelere, hazır kaynaklara ulaşmaları ve bunları benimsemeleri değil bizzat kendilerinin bilgi toplamaları, araştırma yapmaları, bu bilgi veya araştırmaya dayalı olarak sorunu kendilerine ilişkin düşünceleri, analiz etmeleri, sorgulamaları, soruna yönelik çıkarım ve yorumda bulunmaları, fikir üretmeleri istenmelidir.
- Öğrencilerin düşünmeye ilişkin temel bilgi ve kavramları öğrenmesine ve çok yönlü bir bakış açısı kazanmasına özen gösterilmelidir. Öğrenciler, düşünmeye ilişkin problemlerin ele alınması başta olmak üzere araştırma, eleştirel düşünme, sorgulama ve fikir üretmeye teşvik edilmelidir.

- Öğretim süreci, öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal becerilerinin en üst düzeyde gelişiminin sağlanması ve çok yönlü bireyler olarak yetiştirilmesi için yıl boyunca farklı yöntem, teknik ve materyallerin kullanımına zemin hazırlayan, onların hem bağımsız öğrenmelerine hem iş birliği içinde çalışmalarına imkân tanıyan stratejileri (sunuş, buluş ve araştırma-inceleme yoluyla öğretim) içermelidir.
- Öğrenme ortamları, öğrencilerin öğrenme sürecinde bireysel sorumluluk alacakları, çeşitli metinleri analiz edecekleri ve verilen bir konu ile ilgili terminolojiyi kullanarak metin yazacakları, verilen bir problemi anlayarak problemin çözümüne yönelik öneriler ortaya koyacakları, yaratıcı düşünerek yenilikçi fikirler geliştirecekleri şekilde düzenlenmelidir.
- Öğrenme ortamları, öğrencilerin çevreleriyle daha fazla etkileşimde bulunarak zengin öğrenme yaşantıları edinmelerine yardımcı olmalıdır. Bu süreçte okul içi öğrenme ortamlarının (sınıf, kütüphane, okul bahçesi vb.) yanı sıra okul dışı öğrenme ortamlarından da (kütüphaneler, müzeler, millî parklar, kültür merkezleri, bilim ve sanat merkezleri, araştırma enstitüleri, kurum ve kuruluşlar vb.) en üst düzeyde yararlanılmalıdır.
- Öğrencilerin performanslarının dikkate alınıp değerlendirileceği, onları öğrenmeye motive eden, öğrenme kuramları ile uyumlu; zamana, öğrenciye, derse göre değişkenlik gösterebilen ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullanılarak ölçme ve değerlendirme araçları çeşitlendirilmelidir.

2.4. ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

Ünite	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Yüzde Oranı
1. ÜNİTE: DÜŞÜNME VE ÖZ ETKİLİLİK	3	10	14
2. ÜNİTE: AKIL YÜRÜTME VE ARGÜMANTASYON	5	20	28
3. ÜNİTE: VERİ ORGANİZASYONU VE AÇIKLAMA	3	12	16
4. ÜNİTE: PROBLEM ÇÖZME VE KARAR VERME	2	10	14
5. ÜNİTE: ELEŞTİREL DÜŞÜNME VE ÖZ ELEŞTİRİ	5	20	28
Toplam	18	72	100

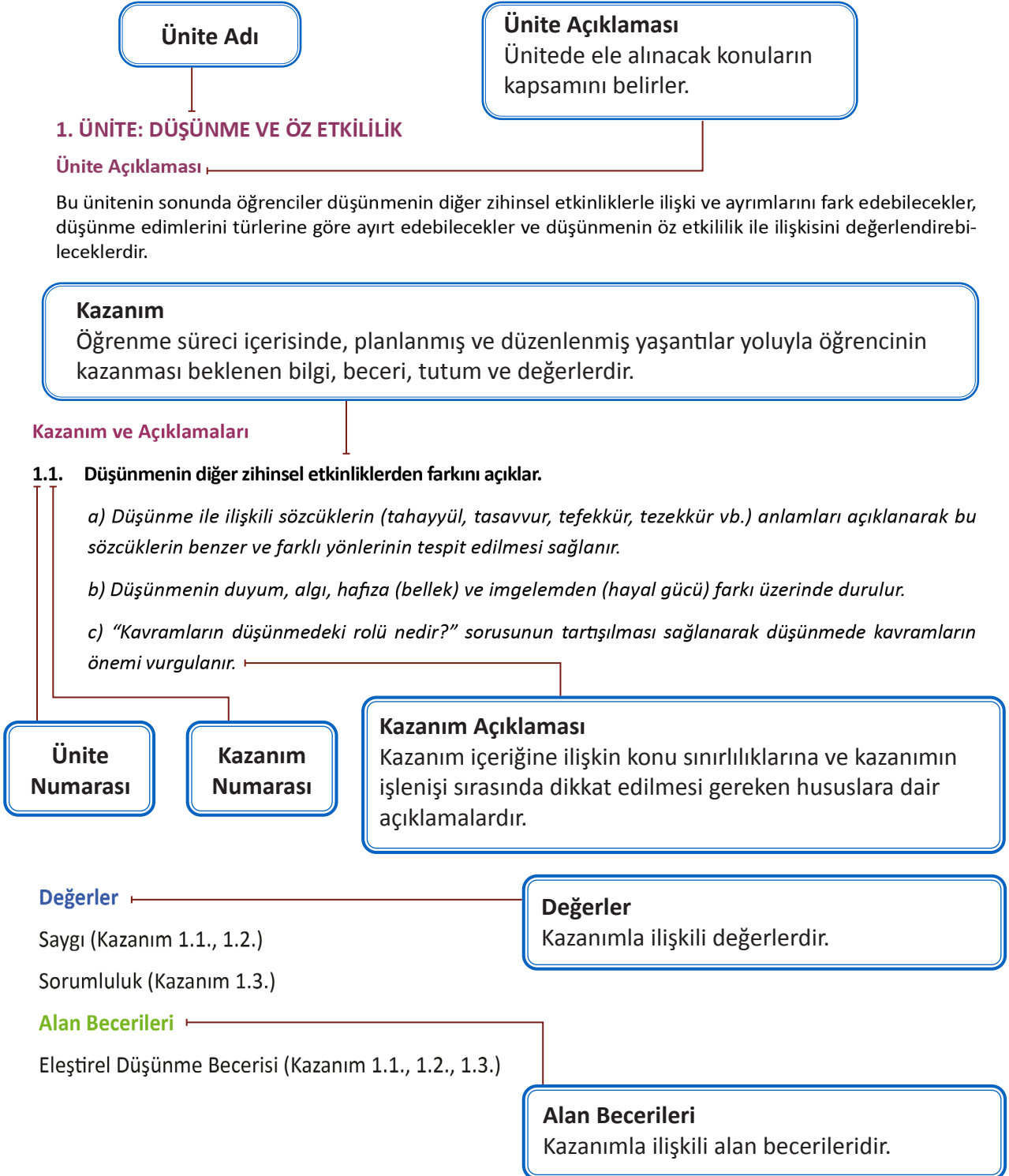
2.5. DÜŞÜNME EĞİTİMİ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI

DERS KİTABI	Forma Sayıları*	Kitap Ebadi
DÜŞÜNME EĞİTİMİ	15-16	19,5 x 27,5

* Forma sayıları alt-üst sınır olarak yazılmıştır.

3.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın ünite yapısı şematik olarak aşağıda sunulmuştur:

3.2. ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALAR

1. ÜNİTE: DÜŞÜNME VE ÖZ ETKİLİLİK

Ünite Açıklaması

Bu ünitenin sonunda öğrenciler düşünmenin diğer zihinsel etkinliklerle ilişki ve ayrımlarını fark edebilecekler, düşünme edimlerini türlerine göre ayırt edebilecekler ve düşünmenin öz etkililik ile ilişkisini değerlendirebileceklerdir.

Kazanım ve Açıklamaları

1.1. Düşünmenin diğer zihinsel etkinliklerden farkını açıklar.

- a) Düşünme ile ilişkili sözcüklerin (tahayyül, tasavvur, tefekkür, tezekkür vb.) anlamları açıklanarak bu sözcüklerin benzer ve farklı yönlerinin tespit edilmesi sağlanır.
- b) Düşünmenin duyum, algı, hafıza (bellek) ve imgelemden (hayal gücü) farkı üzerinde durulur.
- c) "Kavramların düşünmedeki rolü nedir?" sorusunun tartışılması sağlanarak düşünmede kavramların önemi vurgulanır.

1.2. Düşünme edimlerini türlerine göre ayırt eder.

- a) Temel düşünme edimleri (kavrama, anlama, yargılama/hüküm verme) açıklanır.
- b) Temel düşünme edimleri arasındaki farklara örnekler verilmesi sağlanır.
- c) Farklı düşünme edimleri [teorik-pratik düşünme, üst düzey düşünme (problem çözme ve karar verme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme vb.)] üzerinde durularak günlük yaşamdan bu edimlere örnekler verilmesi sağlanır.

1.3. Düşünmenin öz etkililik ile ilişkisini değerlendirir.

- a) Düşünmenin tepkisellik ve öz etkililik ile bağları açıklanır.
- b) Davranış sürecine eşlik eden değer ve tutumların düşünme üzerindeki etkisi vurgulanır.
- c) Düşünmenin "doğru inanç" ve "ahlak" ile bağlantısına ilişkin bir metin yazılması sağlanır.
- ç) Öz etkililik ve tepkisellik ile özgürlük ilişkisinin değerlendirilmesi sağlanır.

Değerler

Saygı (Kazanım 1.1., 1.2.)

Sorumluluk (Kazanım 1.3.)

Alan Becerileri

Eleştirel Düşünme Becerisi (Kazanım 1.1., 1.2., 1.3.)

2. ÜNİTE: AKIL YÜRÜTME VE ARGÜMANTASYON

Ünite Açıklaması

Bu ünitenin sonunda öğrenciler kavramların düşünme sürecindeki rolünü yorumlayabilecek, önermeleri özelliklerine göre değerlendirebilecek, farklı akıl yürütme türlerini öncüllerden sonuca ulaşma biçimine göre değerlendirebilecek, argümanları geçerliliği bakımından değerlendirebilecek ve çıkarımlardaki safsataları tespit edebileceklerdir.

Kazanım ve Açıklamaları

2.1. Kavramların düşünme sürecindeki rolünü açıklar.

- Kavram ve terim arasındaki ilişki açıklanır.*
- Kavramlaştırmanın gerçekliğin açıklanmasına etkisi üzerinde durulur.*
- Kavramlar arasındaki ilişki açıklanır ve verilen kavramların birbirleriyle ilişkilerine göre şematik bir biçimde düzenlenmesi sağlanır.*
- Kavramların sınıflandırılması ve bölünmesinin günlük yaşamdaki işlevine ilişkin örnekler verilmesi sağlanır.*
- Farklı dillerde olup Türkçede bir sözcük ile karşılanmayan kavramların araştırılması ve bu kavramların karşıladığı olay, olgu, durum, nesne ve duyguları yansıtan Türkçe kelimeler üretilmesi sağlanır.*
- Farklı alanlara/disiplinlere ait bazı örnek kavramlara değinilerek bunların düşünmeye etkisi üzerinde durulur.*

2.2. Önermeleri özelliklerine göre ayırt eder.

- Sözce, tümce ve önerme kavramları açıklanır.*
- Basit ve bileşik önermelerin karşılaştırılması sağlanır.*
- Olgusal yargılarla değer içeren yargıların sınıflandırılması sağlanır.*
- Önermelerin anlam bilimi bakımından doğruluğu, tutarlılığı, olumsuzluğu ve çelişikliğinin belirlenmesi sağlanır.*

2.3. Farklı akıl yürütme türlerini öncüllerden sonuca ulaşma biçimine göre sınıflandırır.

- Akıl yürütmenin bileşenleri (öncül-sonuç) üzerinde durularak öncüllerin sonuca ulaşmadaki işlevi vurgulanır.*
- Akıl yürütmede geçerlilik ve sağlamlık açıklanır.*
- Verilen akıl yürütme örneklerinin geçerlilik ve sağlamlığının denetlenmesi sağlanır.*
- Akıl yürütme türleri açıklanarak farklı akıl yürütme örneklerinin gruplandırılması sağlanır.*
- Akıl yürütme türlerinin günlük yaşamdaki kullanım alanlarına değinilir.*

2.4. Argümanları geçerliliği bakımından değerlendirir.

- Argüman kavramı açıklanarak verilen argüman örneklerinin geçerli olup olmadığının belirlenmesi sağlanır.*
- Günlük yaşamda ve akademik çalışmalarda öne sürülen düşüncelerin argümanlarla desteklenmesinin önemi vurgulanır.*
- Günlük yaşamdan argümanlara dayalı konuşma örnekleri hazırlanması sağlanır.*

2.5. Akıl yürütmelerde safsataların ve retorik tuzakların etkisini irdeler.

a) Akıl yürütmelerdeki safsatalar (biçimsel ve içeriksel yanlışlıklar) ve safsata türleri açıklanır.

b) Retorik tuzaklar üzerinde durulur.

c) Safsata türlerine ve retorik tuzaklara ilişkin bilgi toplanarak bu safsatalara ve retorik tuzaklara ait örneklerden bir ürünün (sunu, afiş, dergi vb.) oluşturulması sağlanır.

Değerler

Saygı (Kazanım 2.1., 2.3., 2.4., 2.5.)

Sorumluluk (Kazanım 2.1., 2.3., 2.5.)

Alan Becerileri

Kavramsal Bütünleşik Beceriler

Karşılaştırma Becerisi (Kazanım 2.1.)

Yorumlama Becerisi (Kazanım 2.2.)

Akıl Yürütme Biçimlerini Uygulama Becerisi (Kazanım 2.3.)

Tartışma Becerisi (Kazanım 2.4.)

3. ÜNİTE: VERİ ORGANİZASYONU VE AÇIKLAMA**Ünite Açıklaması**

Bu ünitenin sonunda öğrenciler veri ve malumatları düzenleyebilecek, farklı açıklama türlerini ve açıklamaların yeterliliklerini değerlendirebilme yetilerini kazanacaklardır.

Kazanım ve Açıklamaları**3.1. Farklı düşünme süreçlerindeki veri ve malumatları düzenleme yöntemlerini kullanır.**

a) Veri-malumat (enformasyon)-bilgi ayrımı üzerinde durulur.

b) Veri ve malumatları düzenleme teknikleri üzerinde durulur. Verilen veri ve malumatların bu tekniklerle düzenlenmesi sağlanır.

c) Verilen eksik veri ve malumatın tamamlanması sağlanır.

ç) Veri ve malumatı düzenlemede örüntü tanımanın önemi üzerinde durulur.

d) Veriler ve malumatlar arasındaki nedensel bağlara değinilerek korelasyon ile nedensel bağ arasındaki ilişkinin irdelenmesi sağlanır.

e) Öndeyi ve doğrulama ön yargısı kavramları üzerinde durularak doğrulama ön yargısının yol açtığı yanlışlıkları irdeleyen bir metin yazılması sağlanır.

3.2. Açıklamaları türlerine göre ayırt eder.

a) Anlama ve açıklama üzerinde durularak verilen farklı açıklama örneklerinin, türlerine (nedensel açıklama, varsayımsal-tümdengelimsel açıklama) göre sınıflandırılması sağlanır.

b) Açıklama etkinliğinde teorik terimlerin ve gözlem terimlerinin yeri ve önemi üzerinde durulur.

3.3. Bir açıklamayı yeterliliği açısından değerlendirir.

a) Yeterli ve yetersiz açıklamalar arasındaki farkın analiz edilmesi sağlanır.

b) Açıklama sürecinde yaratıcı düşünmenin öneminin sorgulanması sağlanır.

Değerler

- Sabır (Kazanım 3.1.)
- Sorumluluk (Kazanım 3.1.)
- Adalet (Kazanım 3.1.)
- Dürüstlük (Kazanım 3.1., 3.2.)

Alan Becerileri

- Sınıflandırma Becerisi (Kazanım 3.1., 3.2., 3.3.)

4. ÜNİTE: PROBLEM ÇÖZME VE KARAR VERME

Ünite Açıklaması

Bu ünitenin sonunda öğrenciler problemlerin çözümünde problem çözme aşamalarını uygulayabilme ve karar verme sürecini etkili bir biçimde yürütebilme yetilerini kazanacaklardır.

Kazanım ve Açıklamaları

4.1. Problemlerin çözümünde problem çözme aşamalarını uygular.

- a) Günlük yaşamda karşılaşılan problemlerin neden problem olarak görüldüğü örneklerle açıklanır.
- b) Problem çözme aşamaları açıklanarak örnek bir problemin çözümünde problem çözme aşamalarının uygulanması sağlanır.
- c) Problem çözmeye yaratıcı düşünmenin önemi vurgulanır. Türk tarihinden yaratıcı problem çözümleri ile ilgili araştırma yapılarak problem çözmeye yaratıcı düşünmenin öneminin değerlendirilmesi sağlanır.

4.2. Karar verme sürecini etkili bir biçimde yürütür.

- a) Karar verme türleri (stratejik, taktiksel ve operasyonel; bireysel düzeyde ve grup düzeyinde) açıklanır.
- b) Belirlenen bir konu ile ilgili verilecek bir kararda amaç, ölçüt, sınırlama (tahdit) ve seçeneklerin önemi vurgulanır.
- c) Kararların fırsat maliyetlerine değinilir.
- ç) Belirsizlikler varken etkili karar verme sürecine değinilir.
- d) Karar vermede ahlaki değerlerin önemi vurgulanır. Uygulamalı etiğin kapsamına giren bir sorun ile ilgili karar verme sürecinin yürütülmesi ve verilen kararın, olası sonuçları açısından değerlendirilmesi sağlanır.
- e) Karar vermede yaratıcı düşünmenin önemi üzerinde durulur.

Değerler

- Adalet (Kazanım 4.1., 4.2.)
- Sorumluluk (Kazanım 4.2.)
- Saygı (Kazanım 4.2.)
- Vatanseverlik (Kazanım 4.1.)
- Dürüstlük (Kazanım 4.2.)

Alan Becerileri

Üst Düzey Düşünme Becerileri

Problem Çözme Becerisi (Kazanım 4.1.)

Karar Verme Becerisi (Kazanım 4. 2.)

5. ÜNİTE: ELEŞTİREL DÜŞÜNME VE ÖZ ELEŞTİRİ**Ünite Açıklaması**

Bu ünitenin sonunda öğrenciler, eleştirel düşünmeyi herhangi bir düşünme etkinliğinden ayırt ederek eleştirel bakışla metin okuyabilme ve yazabilme, kendilerini kuşatan sosyal gerçekliği eleştirel bakışla değerlendirebilme yetilerini kazanacaklardır.

Kazanım ve Açıklamaları**5.1. Eleştirel düşünme sürecini aşamalarına uygun olarak yürütür.**

a) Eleştiri (tenkit/kritik) kavramına değinilir.

b) Eleştirel düşünme açıklanır.

c) Eleştirel düşünmenin temel özellikleri ile eleştirel düşünme sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilir.

ç) Eleştirel düşünme sürecinin aşamaları açıklanır. Belirlenen bir konuda aşamalarına uygun eleştirel düşünme sürecinin yürütülmesi sağlanır.

d) Eleştirel düşünmenin önündeki engellerin eleştirel düşünme sürecine etkileri üzerinde durulur.

5.2. Eleştirel bakışla metin okur.

a) Metin kavramı ve metin türleri (akademik/bilimsel metinler, sanat yapıtları, toplumsal ilişkilerde ve günlük hayatta karşılaşılan ritüeller vb.) üzerinde durulur.

b) Metin okuma yöntemleri (tarama, göz gezdirme, eleştirel okuma, not alma, özetleme vb.) açıklanarak bu yöntemlerin verilen bir metin üzerinde uygulanması sağlanır.

c) Metin okuma sürecinin aşamalarına değinilerek örnek bir metnin, metin okuma sürecinin aşamaları kullanılarak okunması ve eleştirel bir bakışla yorumlanması sağlanır.

5.3. Eleştirel bakışla metin yazar.

a) Metinde savunulacak tezi belirleme, fikirlerini etkili biçimde düzenleme ve metnin biçimsel şartları (bölümlendirme, alıntılama, dipnot-sonnot verme, kaynakça hazırlama, yazı karakteri seçimi) üzerinde durularak eleştirel metin yazma süreci açıklanır.

b) Verilen yönerge doğrultusunda eleştirel bakışla metin yazma ilkelerinin uygulanması sağlanır.

5.4. Toplumsal yaşamı eleştirel bakışla değerlendirir.

a) Sosyal çevre ilişkilerinde eleştirel düşünmenin önemi üzerinde durulur.

b) Toplumsal yaşamda görülen manipülasyon (yönlendirme) ve algı yönetimi eylemlerinin reklam, medya, propaganda ve ikna, anakronizm (çağ uyumsuzluğu) kavramları ile ilişkilendirilerek eleştirel bakışla sorgulanması sağlanır.

c) İkna süreçlerine safsataların hâkim olmasının toplumsal sonuçlarının günlük yaşamdan örneklerle tartışılması sağlanır.

5.5. Eleştirel düşünmenin özelliklerine uygun, öz eleştiriye açık düşünce ve davranış biçimleri geliştirir.

- a) Eleştirel düşünme süreçlerinde dikkat edilmesi gereken değerler ve kurallar açıklanır.
- b) Hayatı ve zamanı nasıl yönettiği konusunda, ahlaki bakımdan ve kişiler arası ilişkilerde öz eleştirinin önemi üzerinde durulur.
- c) Öz eleştiri yapabilmek için zaman yönetimi tekniklerinin bir hafta boyunca uygulanması ve bu sürecin sonunda gerçekleşen değişikliklerin farkına varılması sağlanır.
- ç) Johari penceresi uygulaması üzerinden eleştirme ve eleştirilmenin önemi üzerinde durularak ideal benlik ile gerçek benlik arasındaki mesafenin farkına varılması sağlanır.
- d) Eleştiriye açık olmanın yararları vurgulanır.
- e) İnsanın bağımsız bir kişilik yapısı geliştirmesi ve kendini gerçekleştirmesinde eleştirel düşünmenin rolüne değinilir.

Değerler

Sorumluluk (Kazanım 5.1., 5.2.)

Dürüstlük (Kazanım 5.1., 5.4., 5.5.)

Saygı (Kazanım 5.2., 5.3., 5.5.)

Sevgi (Kazanım 5.5.)

Alan Becerileri

Felsefi Muhakeme Becerisi (Kazanım 5.2.)

Eleştirel Düşünme Becerisi (Kazanım 5.1., 5.3.)

Kavramsal Bütünleşik Beceriler: Çelişki Giderme Becerisi (Kazanım 5.4.)

Felsefi Sorgulama Becerisi (Kazanım 5.5.)

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü

Sayı : E-10058203-101.02-89025460
Konu : Ortaöğretim Seçmeli Ders
Öğretim Programları

06.11.2023

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 03.11.2023 tarihli ve E-21658195-101.02-88885587 sayılı yazısı.

2023-2024 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanacak olan seçmeli derslere ilişkin Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce hazırlanan seçmeli ders öğretim programlarının Talim ve Terbiye Kurul Kararı ile onaylandığı İlgi'de kayıtlı yazı ile bildirilmiştir.

Buna göre 2023-2024 eğitim öğretim yılından itibaren Ek'te yer alan programların Bakanlığımıza bağlı ortaöğretim kurumlarında seçmeli ders kapsamında uygulanacağı konusunda ilinizde faaliyet gösteren özel okulların bilgilendirilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Fethullah GÜNER
Bakan a.
Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürü

Ek: Öğretim Programları (2 Adet)

Dağıtım:
Gereği:
B Planı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : MEB BEŞEVLER KAMPÜSÜ E BLOK ANKARA
Kep: meb@hs01.kep.tr
Telefon No : 0 (312) 413 34 13
E-Posta: yasemin.ercan@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Yasemin KOCAOĞLU ERCAN

Unvan : Öğretmen

İnternet Adresi: www.ookgm.meb.gov.tr

Faks:3122239926

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden **bd00-c2de-35ad-bdd9-ff14** kodu ile teyit edilebilir.

